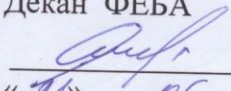

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Факультет економіки та бізнес-адміністрування
Кафедра економіки повітряного транспорту

УЗГОДЖЕНО
Декан ФЕБА

Сергій СМЕРЧЕВСЬКИЙ
« 21 » 06 2022 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

Анатолій ПОЛУХІН
« 21 » 06 2022 р.

Система менеджменту якості
ПРОГРАМА
Дослідницької практики

Освітньо-професійна програма Економіка підприємства
Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність 051 «Економіка»

Форма навчання	Курс	Семестр	Усього (годин/кредитів ECTS)	Самостійна робота (годин)	Форма семестрового контролю
Денна	2	4	90/3,0	90	Д.з.
Денна (стн)	1	2	90/3,0	90	Д.з.
Заочна	3	5	90/3,0	90	Д.з.

Індекс РБ – 6 – 051 – 3/21-2.2.2.1
РБ – 6 – 051 – 3/21-стн-2.2.2.1
РБ – 6 – 051 – 3з/21-2.2.2.1

СМЯ НАУ ПП 11.01.01 –01–2022

Київ

Система менеджменту якості.
Програма
Дослідницької практики

Шифр
документа

СМЯ НАУ
П 11.01.01-01-2022

Стор. 2 із 13

Програма дослідницької практики розроблена на основі робочих навчальних планів РБ-6-51-3/21, РБ-6-51-3/21-стн, затверджених 16.06.2021 р. та РБ-6-51-3з/21, затвердженого 15.06.2021 р., спеціальності «Економіка» освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Економіка підприємства».

Програму розробив
Доцент кафедри

Марія АНДРІЄНКО

Гарант ОПП
Доцент кафедри

Тетяна СІМКОВА

Програму практики обговорено та схвалено на засіданні кафедри економіки повітряного транспорту протокол від «10» лютого 2022 р. № 8

Завідувач кафедри
Професор, д.е.н.

Олена АРЕФ'ЄВА

Програму практики обговорено та схвалено на засіданні науково-редакційної ради факультету економіки та бізнес-адміністрування від «16» 21 2022 р. № 8.

Голова НМРР
Доцент кафедри
бізнес-аналітики
та цифрової економіки

Анатолій ТОФАНЧУК

Рівень документа – 3б
Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Врахований примірник

ЗМІСТ

1. Відомості про спеціальність та про освітньо-професійну програму (далі – ОПП).....	4
2. Відомості про бази практик.....	4
3. Цілі практики.....	4
4. Мета практики.....	5
5. Загальні компетентності.....	6
6. Фахові компетенції.....	6
7. Організація проведення практики.....	7
8. Тематичний план проходження практик.....	8
9. Підсумки проходження практики.....	8
10. Інформаційні джерела.....	10
11. Форма оцінювання проходження практики згідно Положення про РСО.....	11

	Система менеджменту якості. Програма Дослідницької практики	Шифр документа	СМЯ НАУ П 11.01.01-01-2022
		Стор. 4 із 13	

1. Відомості про спеціальність та про освітньо-професійну програму (далі – ОПП)

Спеціальність 051 «Економіка» ОПП «Економіка підприємства» ставить за мету підготувати фахівців у галузі економіки, які здатні оцінювати всі складові економічної діяльності підприємства (виробничу, фінансову, маркетингову, інвестиційну тощо), планувати та організовувати власний бізнес чи роботу у будь-якому відділі підприємства, пов'язаному з економічною діяльністю; розробляти шляхи підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Після закінчення університету випускник спеціальності 051 «Економіка» ОПП «Економіка підприємства» одержує кваліфікацію бакалавра з економіки підприємства. Діяльність спеціаліста пов'язана з прогнозуванням і плануванням діяльності організацій різних форм власності; застосуванням методів та інструментів економічного обґрунтування інвестиційних та інноваційних проектів; управлінням економічними процесами і діяльністю суб'єктів господарювання; розробкою стратегії розвитку організації (підприємства, фірми); використанням сучасних інформаційних технологій для вирішення економічних завдань; застосуванням ефективних методів аналізу і оцінки діяльності суб'єктів господарювання.

2. Відомості про бази практик

Дослідницьку практику здобувачі вищої освіти проходять на підприємствах, організаціях та установах (надалі – бази практики) галузі, з якими має договір університет, або ж на базі практики, з якою здобувачі вищої освіти особисто уклали договір (незалежно від їх форми власності) або на базі випускової кафедри у тому числі із застосуванням дистанційних технологій.

3. Цілі практики

Дана практика є обов'язковою для підготовки бакалаврів за спеціальністю 051 «Економіка», ОПП «Економіка підприємства», під час якої здобувачі вищої освіти поглиблюють та закріплюють набуті теоретичні знання, вміння та навички з усіх дисциплін навчального плану, а також ознайомлюються безпосередньо на підприємствах, установах, організаціях з роботою економічної служби, відпрацьовують вміння і навички по спеціальності.

У результаті проходження практики здобувачі вищої освіти повинні:
знати:

- економічну сутність явищ, процесів і операцій, що здійснюються у виробничій та фінансовій діяльності суб'єктів господарювання;
- сучасні методи збирання та обробки інформації, документообіг на базі практики;
- чинне законодавство, нормативні та інструктивні матеріали з питань методології, методики та організації процесів виробничої діяльності суб'єктів господарювання;
- методологію наукових досліджень;
- проблеми, що існують і виникають у виробничій та фінансовій роботі та основні напрямки їх вирішення;
- основи моделювання ефективності роботи підприємств в ринкових умовах;

ВМІТИ:

- розробляти та планувати політику економічних досліджень на всіх ділянках господарювання, що відповідають цілям підприємства;
- компетентно, науково обгрунтовано вирішувати проблеми організації виробництва на базі практики;
- застосовувати отримані теоретичні знання та результати наукових досліджень при виявленні резервів підвищення ефективності господарювання та обгрунтовувати ймовірність їх реалізації;
- науково обгрунтовувати шляхи найбільш ефективного використання всіх видів ресурсів на підприємствах.

4. Мета практики

Метою дослідницької практики є поглиблення та закріплення здобувачами вищої освіти теоретичних знань з фахових дисциплін навчального плану, одержання здобувачами вищої освіти необхідних практичних навичок щодо економічної роботи на базі практики, оволодіння методологією проведення досліджень та елементами аналітичного та наукового пошуку для розробки рекомендацій з удосконалення роботи підприємства.

Завдання дослідницької практики – навчити здобувачів вищої освіти використовувати набуті в університеті теоретичні знання в практичній діяльності суб'єктів господарювання; вивчити і критично оцінити законодавчі, нормативні, інструктивні матеріали з організації економічної діяльності господарюючих суб'єктів; набути навичок самостійно збирати, систематизувати, аналізувати, узагальнювати зібрану інформацію; отримати нові теоретико-практичні результати щодо удосконалення економічної роботи суб'єктів господарювання.

	Система менеджменту якості. Програма Дослідницької практики	Шифр документа	СМЯ НАУ П 11.01.01-01-2022
		Стор. 6 із 13	

5. Загальні компетентності

Проходження **дослідницької практики** забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей: (кодування відповідно до Стандарту спеціальності 051 «Економіка», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №1244 від 13.11.2018 р.)

– інтегральної:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

Проходження **дослідницької практики** забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей: (кодування відповідно до Стандарту спеціальності 051 «Економіка», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №1244 від 13.11.2018 р.)

- загальних (далі – ЗК):

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації;

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним;

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії;

6. Фахові компетенції

Проходження **дослідницької практики** забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей: (кодування відповідно до Стандарту спеціальності 051 «Економіка», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №1244 від 13.11.2018 р.)

- спеціальних / фахових (далі – ФК):

ФК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях;

ФК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ФК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ФК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ФК7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

ФК10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

ФК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

ФК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

ФК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

7. Організація проведення практики

Організаційне та навчально-методичне керівництво і виконання програми **дослідницької практики** забезпечує кафедра економіки повітряного транспорту. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює навчальний відділ університету.

Здобувачі вищої освіти направляються на практику наказом ректора університету.

До керівництва **дослідницькою** практикою здобувачі вищої освіти залучаються досвідчені викладачі кафедри, які брали безпосередню участь в навчальному процесі, по якому проводиться практика.

Оцінювання здійснюється згідно Положення про рейтингову систему оцінювання знань та практичних навичок, здобутих здобувачами вищої освіти під час проходження **дослідницької практики**.

Обов'язки здобувачів вищої освіти, керівника практики від університету та від бази практики висвітлені у Розділі 4 Положення про організацію проходження практик здобувачів вищої освіти Національного авіаційного університету СМЯ НАУ П 03.01(20)-02-2021.

Дослідницьку практику проходять здобувачі вищої освіти факультету економіки і підприємництва, які навчаються за спеціальністю 051 «Економіка» ОПІ «Економіка підприємства» по кафедрі економіки повітряного транспорту.

8. Тематичний план проходження практик

Теми, що розглядаються під час проходження практики:

№ п/п	Зміст роботи
1	Ознайомлення із загальною організаційно-економічною характеристикою досліджуваного підприємства (форма власності, організаційно-правова форма підприємства, місія та цілі підприємства)
2	Ознайомлення установчих документів підприємства (Статут, Положення про діяльність підприємства), з організаційною структурою підприємства, вивчення зовнішнього та внутрішнього середовища функціонування авіаційного підприємства
3	Ознайомлення із фінансовою звітністю підприємства (баланс (Ф 1), звіт про фінансові результати (Ф 2), звіт про рух грошових коштів (Ф 3), звіт про власний капітал (Ф 4)).
4	Аналіз обсягів і динаміки виробництва та реалізації продукції, робіт, послуг підприємства
5	Аналіз складу і структури, технічного стану і руху та ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів
6	Аналіз наявності, структури та ефективності використання оборотних засобів
7	Аналіз чисельності, складу та структури, показників руху персоналу, ефективності використання трудових ресурсів, продуктивності праці та фонду оплати праці на підприємстві
8	Аналіз складу і структури витрат підприємства та собівартості їх продукції, товарів, послуг
9	Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства
10	Аналіз фінансового стану підприємства
11	Виконання індивідуального завдання

	Система менеджменту якості. Програма Дослідницької практики	Шифр документа	СМЯ НАУ П 11.01.01-01-2022
		Стор. 9 із 13	

9. Підсумки проходження практики

Проходження дослідницької практики забезпечує формування у здобувачів вищої освіти наступних програмних результатів навчання (далі – ПРН): (кодування відповідно до Стандарту спеціальності 051 «Економіка», затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки України №1244 від 13.11.2018 р.)

ПРН6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН24. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та свідомо на основі етичних принципів, поваги до різноманіття думок, індивідуальних та міжкультурних відмінностей людей.

Після закінчення дослідницької практики здобувачі вищої освіти повинні подати на кафедру:

- звіт про проходження практики;
- щоденні нотатки проходження практики;
- план-графік проходження практики;
- характеристику з місця проходження практики.

Звітність з практики подається на кафедру економіки повітряного транспорту у письмовому вигляді і містить матеріали про виконання програми практики, з відповідною оцінкою та підписом керівника практики. Оцінка з практики повинна включати не тільки повноту і якість зібраних матеріалів, але і рівень навичок та вмінь, які отримали здобувачі вищої освіти під час проходження практики.

Здобувачам вищої освіти, які не виконали програму практики з поважних, підтверджених документально причин, може бути надано право її повторного проходження за індивідуальним графіком.

Здобувачі вищої освіти, які не виконали програму практики з неповажних причин або за підсумками її повторного проходження отримали незадовільну оцінку, відраховуються з університету.

Захищений звіт з **дослідницької практики** списується за відповідним актом та зберігається в архіві кафедри протягом одного року.

Звіт керівника практики за її підсумками подається завідувачу кафедри в письмовому вигляді із зауваженнями та пропозиціями та зберігається на кафедрі три роки.

10. Інформаційні джерела

1. Господарський кодекс України від 16.03.2003 р. № 436-IV (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 25.05.2022)

2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 25.05.2022)

3. Цивільний Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ru/ed20131011#Text> (дата звернення 25.05.2022)

4. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. К.: Кондор-Видавництво, 2016. 378 с.

5. Гринчуцкий В.І., Карапетян Е.Т., Погрищук Б.В. Економіка підприємства. К.: ЦУЛ, 2020. 304 с.

6. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства. К.: ЦУЛ, 2019. 488 с.

7. Гронтковська Г.Е., Косік А.Ф. Мікроекономіка. К.: ЦУЛ, 2019. 418 с.

8. Гуроров О.І., Яруга М.Ю., Сисоєва С.І. Економіка та організація інноваційної діяльності. Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. Х., 2019. 227 с.

9. Економіка підприємства: Навчальний посібник / О.М.Бандурка,

Є.В.Ковальов, М.А.Садиов, О.С.Маовоз; за заг.ред. О.М. Бандурки. Х.: ХНУВС. 2017. 192

10. Економічна енциклопедія: у 3-х т. / Редкол.: С.В.Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2001. 2568 с.

11. Економіка і організація виробництва: навчальний посібник / Петренко К. В., Скоробогатова Н. Є. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 177 с.

12. Козик В.В., Гавриляк А.С., Петрушка Т.О. Організація виробництва. Львів: Львівська політехніка, 2020. 256 с.

13. Кулик А.В. Теорія економічного аналізу. К.: ДП «Вид. дім «Персонал». 2018. 452 с.

14. Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навчальний посібник. Рівне: НУВГП. 2017, 156 с.

15. Основи економічного аналізу: навч.-метод. посібник / В. М. Микитюк, Т. М. Паламарчук, О. П. Русак [та ін.]; за ред. В. М. Микитюка. Житомир: Рута, 2018. 440 с.

16. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз господарської діяльності [Електронний ресурс]: підручник / І. М. Парасій-Вергуненко; за ред. Л. М. Кіндрацької. К.: КНЕУ, 2016. 629 с.

17. Прохорова В. В. Організація виробництва: навч. посібник / В. В. Прохорова, О. Ю. Давидова. Х.: Вид-во Іванченка І.С., 2018. 275 с.

18. Рудий М.М., Жебка В.В. Мікроекономіка. К.: ЦУЛ, 2019. 460 с.

19. Харченко Т., Щегда А., Сагайдак Ю., Пашнюк Л. Економіка підприємства: збірник тестів і задач. К.: ЦУЛ, 2019. 240 с.

20. Черниш С.С. Економічний аналіз: навч. посіб. / С.С. Черниш Київ: Центр учбової літератури, 2019. 312 с.

11. Форма оцінювання проходження практики згідно Положення про РСО

Зміст дослідницької практики структурований у вигляді одного модуля з визначенням кількості балів за виконання здобувачами вищої освіти окремих видів робіт.

Оцінювання окремих видів роботи здобувачів вищої освіти під час
дослідницької практики

№ з/п	Види робіт	Мак кількість балів
МОДУЛЬ 1		
1.1	Ознайомлення з програмою практики, складання та узгодження з керівником плану-графіку проходження практики, отримання індивідуального завдання	5
1.2	Проходження інструктажу з порядку проходження практики, з техніки безпеки, виробничої санітарії та протипожежної безпеки	5
1.3	Виконання робіт на базі практики та їх оцінка керівником від бази практики (характеристика)	15
1.4	Виконання тематичного плану проходження практики	25
1.5	Виконання індивідуального завдання	25
1.6	Своєчасне складання, подання, якісне оформлення та захист звіту з дослідницької практики	25
Усього		100

Підсумкова рейтингова оцінка **дослідницької практики** дорівнює сумі оцінок за використання всіх видів робіт, передбачених програмою практики, модульний контроль, підготовку та захист звіту з практики. РСО з практики не передбачає оформлення відомостей модульного контролю. Для оформлення підсумків практики обов'язковими є лише відомості семестрового контролю.

Модульний контроль, у залежності від специфіки практики, може проводитися у вигляді захисту звіту.

Підсумкова рейтингова оцінка з **дослідницької практики** в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та індивідуального навчального плану студента.

До індивідуального навчального плану студента та навчальної картки здобувачів вищої освіти підсумкова рейтингова оцінка з **дослідницької практики** заноситься, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е тощо.**

Підсумкова рейтингова оцінка з **дослідницької практики** враховується при обчисленні за встановленою процедурою його семестрового рейтингу, призначенні стипендії тощо.

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки

(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІЇ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				